

O potujoči razstavi in Rudolfovih s Konjiškega

About Traveling Exhibition and The Rudolfs from Konjice Area

Ključne besede:

potujoča interaktivna
razstava, družina Rudolf,
Branko Rudolf, pesem Huda
mravljica, Slovenske Konjice

Izvleček

Članek predstavlja nastanek in vsebino potujoče interaktivne razstave o v uvodu predstavljeni družini Rudolfovih s Konjiškega. Ogled slednje je v nadaljevanju opisan kot primer dobre prakse v osnovnošolskem prostoru. Vseh šest otrok odvetnika dr. Ivana Rudolfa in njegove žene Josipine Rudolf, ki je vzgajala otroke, skrbela za odnose v družini in vodila dom, je z manjšimi ali večjimi težavami končalo univerzitetni študij. Da bi jim izkazali spoštovanje, ki si ga zaslužijo, in opozorili na njihove dosežke ter pomen, sva z vodjo Splošne knjižnice Slovenske Konjice, Ano Miličević, zasnovali osem panojev, posvečenih Rudolfovim. Ker je razstava interaktivna in potujoča, je in bo še dolgo lahko aktualno »sredstvo« za ohranjanje spomina na ene vidnejših posameznikov, ki so se uveljavili na številnih področjih, kot so literatura, glasba, znanost, umetnost idr.

Abstract

Keywords:

interactive travelling
exhibition, Rudolf family,
Branko Rudolf, song Huda
mravljica, Slovenske Konjice

The article presents the origins and content of the interactive travelling exhibition on the Rudolf family from the Konjice area. The exhibition detailed below is an example of good primary school practice. All six children of Dr Ivan Rudolf, a lawyer, and his wife, Josipina Rudolf, who raised their children, managed the family relations and ran the household, completed their university studies of varying difficulty. Ana Miličević, the head of the General Library Slovenske Konjice, and I designed eight panels dedicated to the Rudolfs to pay them the respect they deserve and to draw attention to their achievements and significance. Since this is an interactive and travelling exhibition, it is and will remain a timely "tool" for preserving the memory of the most prominent individuals who made a name for themselves in many fields, including literature, music, science, art, and others.

1 Uvod

*Oče, mama in 6 otrok.
Meščanska družina s konca 19., začetka 20. stoletja.
Vsi njeni člani izjemno ugledni, visoko izobraženi,
narodnozavedni in svoj čas »slavni«.
Danes žal pozabljeni.*

Vse to in še več so Ivan, Josipina, Ivo, Vladimir, Dušan, Jan-ko, Vida in Branko – Rudolfovi s Konjiškega. Ob omembi priimka se marsikomu v mislih izriše ogromen vprašaj – oddaljenost njihovega časa je prevelika, da bi se še spomnili teh izjemnih posameznikov, ki so delovali in naredili mnogo za Konjičane, za vse Slovence. Četudi so zgoraj zapisana imena marsikomu neznana, sem prepričana, da v našem slovenskem prostoru zagotovo ni posameznika, ki ne bi poznal pesmi Huda mravljica, pod katero se je podpisal prav Branko Rudolf. Nekoč smo se vsi besedo za besedo učili in prepevali o majhni živali z ogromno močjo, pred katero ni ovir, saj se ji vse umika in je sposobna uničiti celo bika, še dandanes se to priljubljeno in znano pesem učijo otroci v šolah in vrtcih, starši jo prepevajo svojim otrokom, babice in dedki svojim vnukom, celo pravnukom. Tudi Vida Rudolf, poznana predvsem pod psevdonimom Stana Vinšek, je bila svojčas »slavna« in zelo cenjena v krogu znanih slovenskih umetnikov in ustvarjalcev, kar dokazujejo besede Svetlane Makarovič, ki o edini ženski med šestimi Rudolfovimi otroki pravi, da je bila Velika dama. Delo svojih predhodnikov še dandanes nadaljuje Brankov sin Franček Rudolf, ki se je

uveljavil kot pisatelj, pesnik, dramatik, scenarist, filmski režiser, kritik in publicist. Do sedaj je napisal kar 27 radijskih iger, 20 romanov, 19 radijskih iger za otroke, 9 dramskih del, 4 slikanice za otroke, 4 pesniške zbirke, kriminalko, 4 filmske scenarije in 6 kratkih filmov, ki jih je tudi režiral.

Vsi našteti še zdaleč niso edini dosežki in stvaritve članov družine Rudolf, ki sva jim sva z vodjo Splošne knjižnice Slovenske Konjice, Ano Miličević, sklenili izkazati spoštovanje, ki si ga več kot zaslužijo, ter njim in njihovem delu dati ustrezno veljavo. Porodila se je ideja o stalni, potujoči, interaktivni razstavi, posvečeni družini Rudolf.

2 Razstava Rudolfovi s Konjiškega in njihove literarne sledi

2.1 Ideja in snovanje

Ideja o razstavi je nastala med zelo aktivnim »viharjenjem možganov«, ko sva se z vodjo knjižnice pogovarjali o temi novega projekta, ki bi ga osnovali in vanj po možnosti vključili tudi učence osnovne šole, na kateri poučujem. Mladi so dandanes več kot spretni v iskanju informacij po svetovnem spletu ter hkrati precej okorni, ko jih je treba poiskati v knjigah, zato so bile delavnice, ki sva jih zasnovali in poimenovali Literarna prevetravanja, kot nalašč zanje. Učenci tretjega vzgojno-izobraževalnega obdobja so pod najinim budnim očesom in ob pomoči kolegice slovenistke, Valentine Volavšek, sodelovali pri raziskovanju in zbiranju informacij o Rudolfovih. Pri tem nismo odkrili tople vode, vsekakor pa smo uspeli doseči zastavljeni cilj – pregledati vse dostopno gradivo, prečesati knjige, prebrskati splet in vsa znana dejstva o omenjeni družini zbrati na enem mestu.

2.2 Vsebina razstave

Številne delovne ure, ki so se zvrstile skozi mesece, so danes vidne v obliki osmih »roll-up« stojal oziroma panojev, ki lahko zaradi svoje praktične oblike odpotujejo tja, kjer bi si jih želeli pogledati.

- **Prvi med panoji** nam s ponazoritvijo družinskega drevesa predstavi osnovne podatke o družini Rudolf, pod drobnogledom sta oče Ivan in mama Josipina. Malce поблиžje spoznamo tudi Rudolfove hiše ter prav tako utrinke iz družinskega življenja.
- **Drugi pano** je v celoti posvečen najstarejšemu izmed šestih otrok, dr. Ivu Rudolfu, po poklicu zdravniku, ki je bil v tedanjih Konjicah zelo cenjen

Starša Josipina in dr. Ivan Rudolf. Vir: arhiv družine Prus Pipuš.

Slika 1: Delavnice Literarna prevetravanja.

in spoštovan. Poleg tega se je odlikoval tudi kot pesnik, čigar pesmi so bile uglasbene tako za samospjev s klavirjem kot ženski zbor.

- Na **tretjem panoju** so predstavljeni Vladimir, Dušan in Janko Rudolf. Čeprav je o njih znanih le malo dejstev, se Konjičani Dušana zelo natančno spominjajo kot uglajenega gospoda v beli obleki. O Vladimirjevem služenju v avstrijski vojski v trenutku, ko se je začela 1. sv. vojna, nam pripoveduje celo njegov brat Branko. O Janku prebivalci Konjic vedo povedati, da je skozi okno kukajoče otroke navduševal z ustvarjanjem svetlečih naprav.
- Če so v družini Rudolfovih prevladovali pokončni, ugledni in možati gospodje, potem smemo reči, da je **četrti pano** najbolj »nežen« med vsemi – posvečen je namreč Vidi Rudolf. V 93 letih, kolikor jih je preživela in veliko, žal, tudi pretrpela, je ustvarila izjemen opus literarnih del, od katerih je veliko namenjenih predvsem otrokom. Neprecenljivo vrednost imajo tudi njene spominske knjige, v katerih je zbrala spomine na svoje sodobnike in njihove podpise. S številnimi nosilci danes zelo slovečih imen se je Vida srečevala na druženjih umetnikov. Največ kulturnikov je spoznala v ateljeju slikarja Božidarja Jakca.

- Anton Aškerc je v delu Čaša nesmrtnosti nekoč zapisal znamenite besede: »V delih svojih živel sam boš večno!« Rudolfovi so dokaz, da to sporočilo še kako drži, namreč, četudi je svet pozabil nanje kot na posameznike, se njihove misli, ideje in nenazadnje občutja brezčasno zrcalijo v literarnih delih, ki so jih ustvarili za časa življenja. Poleg Iva in Vide Rudolf nas skozi svoje »literarne sledi« še dandanes nagovarja tudi najmlajši član te družine, Branko Rudolf. Temu so posvečeni **peti, šesti in sedmi pano**, saj si njegova številna zanimanja, mnogi poklici, bogati spomini in nenazadnje širok nabor literarnih del zaslužijo posebno pozornost. Slednja zaobjemajo vsa tri področja literarnih zvrsti – tako liriko, epiko kot dramatiko – poleg pesniških zbirk, pripovedne proze, del s področja esejistike in publicistike je izpod njegovega peresa nastalo tudi veliko iger, pravljic, zgodb in pesmic, posvečenih otrokom in mladostnikom. Ugotavljamo, da naj bi se Branko Rudolf po svojem začetnem ustvarjanju lutkovnih iger kasneje podpisal pod kar tisoč esejev, kritik in pesmi.
- **Osmi pano** je v celoti namenjen Hudi mravlji, in če besedilo zaradi svoje lahko bi rekli skoraj ponaredelosti ni nobena novost, je nekaj povsem svežega prav tam zapisano razmišljanje Roberta Vrečka, ljubiteljskega zgodovinarja in lastnika bogate zbirke vojaških predmetov avstro-ogrskega obdobja, povezanih s preteklostjo Slovenskih Konjic. Bil je trdno prepričan, da je v dotični pesmi Branko Rudolf pisal o mravlji, ki se sprehaja po konjiškem Starem trgu. Svojo teorijo je podprl z dokazi, kot sta na primer dejstvi, da je poleg hiše Rudolfovih nekoč deloval lončar, ki je v izložbi imel razstavljene lonce, malo nižje, na drugi strani trga, pa je bila mesnica s klavnico, pred katero so bili večkrat krave in biki.

Slika 2: Huda mravlja.

Vse to bi se mlademu Branku, ki je živel v trgu in imel skozi okno pogled nanj, lahko močno vtisnilo v spomin in nič čudnega ne bi bilo, če bi vse naštetu vključil v svojo pesem.

3 Razstava o Rudolfovih s Konjiškega kot primer dobre prakse za izvedbo kulturnega dne bodisi v osnovni ali srednji šoli

Dejstvo je, da v osnovnošolskem izobraževanju Rudolfovim ne posvečamo posebne pozornosti, čeprav je Huda mravljica zagotovo sestavni del učnih ur v prvem triletju in se posamezna dela članov omenjene družine na straneh beril ali celo v obliki notnih zapisih pojavljajo tudi v višjih razredih. Da Rudolfovih ne bi prezrli tudi živeči v njihovem domačem mestu, smo po uradnem odprtju razstave, ki je potekala 24. 9. 2021, v oktobru na naši šoli izvedli delni kulturni dan, katerega tema je bila ogled panojev v veliki galeriji Splošne knjižnice Slovenske Konjice. Razstava je poleg biografskih podatkov, dejstev in zanimivosti zajemala tudi nekatere osebne predmete, literarna dela in fotografije Rudolfovih. Ker je sprehod med panoji v skladu z modernimi časi delno tudi interaktiven – obiskovalci razstave lahko z uporabo posameznih QR kod prisluhnejo branim posnetkom besedil in sveže uglasbeni pesmi Huda mravljica, za katero je poskrbela glasbenica, Janja Stampfer – so bili učenci od 6. do 9. razreda, ki so se v posameznih dnevih udeležili razstave, nad njo navdušeni. Izkazalo se je, da velika večina, kljub nespornemu natančnemu poznavanju pesmi Huda mravljica, za Rudolfove ni še nikoli slišala. Zelo redki med njimi so kdaj ujeli kakšno besedo predvsem svojih starih staršev, ki so s posameznimi člani družine imeli celo osebni stik. Mesec dni kasneje so

panoji odšli na gostovanja po okoliških šolah in med tako osnovno- kot tudi srednješolci razširili spomin na ljudi, ki jih nikoli ne bi smeli pozabiti.

4 Sklep

Ko mi je Ana Miličević omenila priimek Rudolfovi, sem se tudi sama, kot kasneje moji učenci, spraševala, kdo sploh so ti posamezniki, prav tako mi ni bilo povsem jasno, zakaj bi jim bilo treba posvetiti razstavo. Ko sem se po nekaj mesecih branja in raziskovanja prebila skozi vse zapise o njih in nekatera njihova dela, so vprašanja, ki sem si jih zastavila, dobila povsem drugo vsebino: »Zakaj jim še nihče ni posvetil prave pozornosti?« in »Kako smo lahko spregledali tako pomembne posameznike ter dovolili, da so njihova imena tako rekoč utonila v pozabo?«

Vesela in ponosna sem, da sem lahko prispevala k ustvarjanju razstave, po mojem mnenju izjemno pomembnega pomnika o družini Rudolf. Razstavo so si 24. 10. 2021 ogledali celo še živeči potomci Rudolfovih, ki so v Slovenske Konjice pripotovali z Dunaja, iz Gradca in Zagreba. Prepričana sem, da je, če želimo ohraniti spomin nanje, ključnega pomena širjenje poznavanja te družine in njihovih del med mladimi. Želim si, da bi razstava gostovala na čim več šolah in drugih ustanovah po Sloveniji. Njena interaktivna zasnovanost in nasploh ogled razstave ponuja zanimivo alternativo klasičnemu pouku oziroma sedenju v klopih, kar je v sedanjih »modernih« časih, ko vse glasneje govorimo o nujnosti sprememb v šolskem sistemu, zagotovo več kot dobrodošlo.

Povzetek

V članku predstavljam nastanek in vsebino potujoče interaktivne razstave Rudolfovi s Konjiškega in njihove literarne sledi. Ogled je opisan kot primer dobre prakse v osnovnošolskem prostoru, brez težav pa bi ga lahko umestili tudi v pouk oziroma program srednjih šol. Vseh šest otrok odvetnika dr. Ivana Rudolfa in njegove žene Josipine Rudolf, ki je vzgajala otroke, skrbela za odnose v družini in vodila dom, je z manjšimi ali večjimi težavami končalo univerzitetni študij. Tako visoka izobrazba vseh bratov in sestra je bila v času, v katerem so živeli, prava redkost. Med njimi je dandanes verjetno najbolj poznan najmlajši, tj. Branko Rudolf, med drugim avtor skoraj ponarodele Hude mravljice. Omembe vredni pa so zagotovo so tudi ostali čla-

Slika 3: Razstava v prostorih Splošne knjižnice Slovenske Konjice.

Slika 4: Odprtje razstave.

ni družine. Ker so vsak zase in vsi skupaj naredili ogromno, ne samo za prebivalce tedanjih Konjic, temveč tudi za vse Slovence, bi si zaslužili veliko več pozornosti, kot jim jo namenjeno, oziroma bolje rečeno: prav bi bilo, da bi se jih vsaj spominjali – redki so namreč tisti, ki ob omembi priimka vedo, kdo so ti posamezniki. Da bi jim izkazali spoštovanje, ki si ga zaslužijo, in opozorili na njihove dosežke ter pomen, sva z vodjo Splošne knjižnice Slovenske Konjice, Ano Miličević, zasnovali osem panojev, posvečenih Rudolfovim. Ker je razstava interaktivna in potujoča, je in bo še dolgo lahko aktualno sredstvo za ohranjanje spomina na ene vidnejših posameznikov, ki so se uveljavili na številnih področjih, kot so literatura, glasba, znanost, umetnost idr.

Viri in literatura

Celjskozasavski.si. Spletni biografski leksikon celjskega območja in Zasavja. <http://www.celjskozasavski.si/?knjiznica=Splo%C5%A1na%20knji%C5%BErica%20Slovenske%20Konjice>

Enciklopedija Slovenije (1996). *Branko Rudolf v Enciklopedija Slovenije*, 10. zvezek, str. 325. Mladinska knjiga.

Glazer, A. (1995). O Branku Rudolfu in njegovem mladinskem delu. V Rudolf, B. *Srebrna ribica*, str. 222–242. Mladinska knjiga.

Leksikoni Cankarjeve založbe (1982). Branko Rudolf v *Leksikoni Cankarjeve založbe*, slovenska književnost, str. 305–306. Cankarjeva založba.

Mestna knjižnica Ljubljana (2015). *Ljubljana med nostalgijo in sanjami (Revija za domoznanske vsebine)*. Collegium graphicum d. o. o.

Osnovna šola Ob Dravinji (2003). *Rudolfovi s Konjiškega – Bila je huda mravljica* (raziskovalna naloga). OŠ Ob Dravinji.

Rudolf, B. (1995). Spomini. V Rudolf, B. *Srebrna ribica*, str. 196–221. Mladinska knjiga.

Vrtec Slovenske Konjice (1995). *Rudolfovi za otroke*. IKA GRAFIKA, Marija Jurak.